

אדברה בעדוהתיך

גליון מס'

149

ראש השנה תשפ"ד

פניני אור החיים הקדוש זיע"א

זרה שִׁכְפְּרוּ בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל וְחִסְרוּ הַאֱלֹהִים כְּפִי מִה שֶׁנִּצְטוּוּ, כִּי מַעֲשֵׂה הָאֱמָצְעִי יִהְיֶה בְּעַרְךָ יִשְׂרָאֵל בְּגִדְר עֲקִירַת הַפֶּלֶל, וְהוּא מֵה שֶׁדִּקְדַק לומר חֲטָא לִי, מֵה שֶׁאֵין כֵּן שֶׁאֶר חֲטָאִים שִׁמְחֵל עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה בְּלֹא עֲנֹשׁ.

וְהִנֵּה כָּל הַתּוֹכְחוֹת מִשֶּׁה עִם ה' אֵינָה אֲלֵא לְמַחֵל מִיָּד וְיִהְיוּ נִכְתָּבִים בְּסֵפֶר צְדִיקִים, אֲבָל לֹא לְעַנְּנֵי שֵׁשׁ לָהֶם תִּקְוָה אַחַר תּוֹכְחוֹת עַל עוֹן, כִּי זֶה פְּשִׁיטָא שִׁיתְּכַפֵּר, וְהוּא מֵה שֶׁדִּקְדַק לומר מִסְפָּרְךָ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ, פְּרוּשׁ, כִּי ג' סְפָרִים כְּתוּבִים לְמַעֲלָה אֶחָד שֶׁל צְדִיקִים וְכוּ', וְאֶחָד שֶׁל רְשָׁעִים, וְאֶחָד שֶׁל בִּינוּנִים, וְהֵם הַנִּפְתָּחִים בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, סֵפֶר שֶׁהוּא שֶׁל צְדִיקִים הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹתְבוֹ וּמְנִיחוֹ לְפָנָיו, וְהוּא מֵה שֶׁאָמַר מִסְפָּרְךָ, פְּרוּשׁ, אוֹתוֹ שֶׁכְּתַבְתָּ אִתָּהּ, לֹא אוֹתָם שֶׁנִּכְתָּבִים עַל יְדֵי הַזְּכוּלָת, וְהַצָּרָה לְפָרֵשׁ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ כִּי מִכְּנוֵי מִסְפָּרְךָ אֵינּוּ מוּכָן שֶׁחֲזוֹר עַל סֵפֶר הַצְּדִיקִים כִּי הַפֶּלֶל הוּא שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אֲדוֹן הַפֶּלֶל.

וּבְמִסְכַּת ר"ה (טז): דָּרְשׁוּ הַכְּתוּב עו"ה, "מִסְפָּרְךָ" זֶה סִפְרָן שֶׁל צְדִיקִים, "אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ" זֶה סִפְרָן שֶׁל בִּינוּנִים, עַד פָּאן, וְלִדְבָרֵיהֶם ז"ל יִתְבָּאָר עַל פִּי אוֹמְרָם ז"ל (קְדוּשֵׁין מ:): לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ חֲצִיּוֹ וְכִי חֲצִיּוֹ חֲטִיב, וְכֵן אָמְרוּ בְּמִקוֹם אַחַר (בְּרֻכּוֹת סא:): שֶׁאֵין לְהַעֲרִיף אָדָם עֲצָמוֹ אֲלֵא בְּבִינוּנֵי, וּמַעֲתָה יִתְבָּאָרוּ דְבָרֵי מִשֶּׁה עו"ה כִּי מִשֶּׁה הִנֵּה מַעֲרִיף עֲצָמוֹ בְּבִינוּנֵי כְּמִשְׁפֵּט כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְלִזֶּה אָמַר כִּי אִם לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל הִנֵּה נִגְרַע מַעֲרִיף זְכוּיָתוֹ וְלֹא מִבְּעֵינָא מַעֲרִיף צְדִיק, אֲלֵא אֶפְלוּ מִבִּינוּנֵי כְּאֹמְרוֹ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ.

אוּ יִרְצֶה כִּי בְּאֱמָצְעוֹת יִשְׂרָאֵל אִם יִצְדִיקוּ יַעֲמֵד חֵי בְּמִדְרַגַּת צְדִיק כִּי רַבִּים זְכוּיָתוֹ, וְאִם לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעָם לֹא מְלַכְד שְׂלֵא יְרוּיַס תּוֹסֶפֶת זְכוּיָתוֹ לְהַכְרִיעַ זְכוּיָתוֹ כְּדִי שִׁיקְרָא צְדִיק, אֲלֵא אֲדַרְבָּה נִחְשָׁב לוֹ זְכוּת הַרְאֵשׁוֹן לְגִרְעוֹת פְּשִׁיעֵנְשׁוֹ, כִּי טוֹב הִנֵּה אִם לֹא הִנֵּה מֵה שֶׁקָּדַם מִהַטּוֹב, וְהִבֵּן.

***

מצוות ה'תשובה' היא ההוכחה שאנו 'בנים' למקום

כותב רבינו הקדוש (חפץ ה' מסכת שבת ט, ב) שהאפשרות שניתנה לנו לשוב בתשובה וסליחת עוונותינו, היא ההוכחה שאנחנו 'בנים' למקום ברוך הוא. שהרי אמרו חכמינו זכרונם לברכה 'מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול' ולפי זה יוצא שהקדוש ברוך הוא שהוא מלך העולם אינו יכול למחול על כבודו. ומזה שהקדוש ברוך הוא כן מחיל על כבודו, זה מראה באופן ברור שהוא גם אבא שלנו, כי הרי 'אבא שמוחל על כבודו, כבודו מחול'.

חודש 'תשרי' מרמז על יום הדין, ושיתוף מידת הרחמים בדין

וזה לשון קודשו של רבינו האור החיים הקדוש (בראשית א, א) פירוש יא: עוד יתפרש תבת בראשית על דרך אומרים ז"ל (הקדמת זהר ב) כי בשעת בריאת העולם נכנסו האותיות לפני הבורא, וננסה ת' ונאמרה לפניו רבוננו של עולם רצונך לברא בי העולם וכו' וכלם השיבם ה' כי אינו חפץ לטעם האמור בדבריהם לכל אחת ואחת עד שנכנסה ב"ת וקבלה וברא בה העולם דכתיב בראשית, אֱלֹהִים שִׁתְּקָה אִמֵּר לֵה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֱלֹהִים לְמַה אִתָּ שׁוֹתֶקֶת וְכוּ' אָמַר לֵה אִתָּ תִּהְיֶה רֹאשׁ לְכָל הָאוֹתִיּוֹת וְכוּ', עַד כָּאן. הִנֵּה מִדְבָרֵי ה' יִרְאֶה כִּי אֱלֹהִים יֵשׁ לֵה מַעֲלָה מֵאוֹת בִּי"ת וּמַעֲתָה אִם הִיוּ הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת לְפָנָיו בִּישׁוּר, הִיָּתָה הָאֱלֹהִים זֹכֶה לְפָרְאוֹת בֵּה הָעוֹלָם, וְלִהְיוֹת כִּי יֹאמַר הָאֹמֵר וְלִמַּה לֹא עָלְתָה הָאֱלֹהִים רֹאשׁוֹנָה וְהִנֵּחָה עַד לְבִסּוֹף, דַּע, כִּי אָמְרוּ ז"ל (הקדמת תקוני זהר) כִּי הָאוֹתִיּוֹת קִשְׁהֶם בְּדָרְךָ יִשְׂרָע עו"ה אֱלֹהִים בִּי"ת גִּמְ"ל וְכוּ' הֵם רוֹמְזִים לְמִדַּת רַחֲמִים, וְכִשְׁהֶם לְמַפְרַע עו"ה תִּי"ו שִׁי"ן רִי"ש וְכוּ' הֵם מוֹרִים עַל מִדַּת הַדִּין, וְזֶה לֵה הָאוֹת חֲדָשׁ תִּשְׁרִי שֶׁהָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרַע תִּי"ו שִׁי"ן רִי"ש הוּא זְמַן הַדִּין הַגְּדוֹל אֲלֵא שֶׁהֵשֵׁם לְצַד רַחֲמָיו שִׁמַּח אוֹת אַחַת מִשֵּׁם הַרַחֲמִים וְהִיא יו"ד לְרַחֵם הַדִּין, (הקדמת ת"ז טז).

ואחרי הודיע אותנו את זה נפרש הכתוב עו"ה, ב"ת ראשית, מדע טעם לקדימת ב"ת לאֱלֹהִים, לְהִיּוֹת שֶׁהַבְּרִיאָה הִיָּתָה בְּמִדַּת אֱלֹהִים וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן עָלוּ הָאוֹתִיּוֹת לְמַפְרַע כְּמִשְׁפֵּט וּבָזֶה קָדְמָה בִּי"ת לְאֱלֹהִים וְקִנְיָתָה מְקוּמָה. עכ"ל.

[בספר פנינים ואמרות 'באר מנחם', הוסיף על דברי רבינו הקדוש, שכתב שחודש תשרי אותיותיו הראשונות מסמלות את הדין, והאות האחרונה מסמלת את הרחמים, שאכן המתקת הדינים בחודש תשרי, היא שייכת לאות יו"ד, שהרי עשרת ימי תשובה מסיימים ביום יו"ד בתשרי, שבו חל יום הכיפורים, שהוא יום סליחה וכפרה למחול בו עוונות בני ישראל.]

***

בקשת משה 'מחני מספרך אשר כתבת' היינו מספרן של צדיקים גמורים

'ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת' (שמות לב, לב).

עוד ירצה כי אם לא ישא חטאתם, הנה גם הוא חטא הרבה פעמים לפניו כמו שמצינו לו שאמר (לעיל ה כב) למה הרעתה וכיוצא בזה, ואם כן גם חטאו לא ישא וצריך למחות וגו' ח"ו, והשיב הבורא מי אשר חטא לי, פרוש, כי ישמנה חטאו מחטא עבודה

מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה

'שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתְּנֶנּוּ לָהּ בְּכָל־שָׁעֲרֶיהָ אֲשֶׁר יִקְוֶה אֱלֹהֶיהָ נָתַן לָהּ לְשִׁבְטֶיהָ וְשִׁפְטוֹ אֶת־הָעַם מִשִּׁפְט־צֶדֶק'. (דברים, שופטים, טז, יח).

רבינו הקדוש מבאר בדרך רמז. וז"ל: **ובדרך רמז** ירמוז [מדוע לא אמר, 'ושפטו את העם בצדק, אלא הוסיף תיבת 'משפט'] על דרך אומרו (תהלים צ"ו) ישפוט תבל בצדק, ואמרו אנשי אמת (זוהר ח"ג קצ"ח) כי ב"ד עליון יקרא צדק, ואמרו ז"ל (ביצה ט"ז א) כי בראש השנה מזונותיו של אדם קבועים וכו', והנה כשיפול ההפרש על הממון בין אדם לחבירו ועמדו לפני השופט אם ישפוט על פי התורה אשר צוה ה' כשיזכו הראוי לזכות וגו' הנה הם שופטים המשפט עצמו ששפט ב"ד עליון הנקרא צדק, והוא אומר וישפטו את העם משפט צדק פירוש ששפט בית דין העליון שנקרא צדק'.

***

'ויקרב אהרן אל המזבח וישחט את עגל החטאת אשר לו'. (ויקרא שמיני, ט, ח).

ויקרב אהרן אל המזבח. וז"ל **רבינו הקדוש**: ירמוז לדבריהם ז"ל שאמרו (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו) שאלו לנבואה חוטא מה עונשו אמרה הנפש החוטאת היא תמות, ולצד רחמי ה' אמר יביא קרבן, שעיקר מעשה הקרבן היא מחשבת המקריב כי הוא החייב בכל המעשה אשר יעשה בקרבן ההוא ליזבח ולהשרף על האישים והיתה לו מחשבה זו לכפרה, והוא אומר ויקרב אהרן אל המזבח פירוש הוא עצמו הכין לשום אשם נפשו, וקרב למזבח פירוש לזביחה לאישים, ועשה השחיטה במקומו לעגל לצד רחמי ה' שנתרצה להביא חליפתו:

וראיתי לתת לב בענין לפי מה שקדם לנו (תנחומא שפטים) כי נשבע ה' להעמיד העולם וברואיו במשפט, וכל האומר הקדוש ברוך הוא וותרן יותרו בני מעיו (ירושלמי שקלים פ"ה ה"א), אם כן אם הנפש החוטאת משפטה היא תמות כמאמר הנביא (יחזקאל יח ד) איך יביא קרבן ויפטר, ונראה כי טעם נכון יש בדבר על פי המשפט, כי כשהאדם חוטא אין בחינתו בחינת אדם, על דרך אומרם ז"ל (סוטה ג א) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, ונעשה בהמה וביום שחזר בתשובה רוח היא באנוש ועלה ממדרגת בהמה למדרגת אדם, האם ראוי הוא להמית אדם זה תחת בהמה, לזה יביא דוגמת החוטא שהוא בהמה וישתתף עמה בצער החושב כי ראוי הוא לעשות בו משפט זה, וכפי זה חלק רוח המרגיש הוא מציל את האדם בהערה זו, והוא מה שאמר הכתוב (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע ה' כי חלק הבהמי שבאדם בהצטרפותו עם האדם שהיא בחינת ההשכל נושע בו פירוש לצדו כדי שלא יענש והוא אינו ראוי לעונש, ובזה אפילו בדין הקרבת הקרבן בעד החטא הוא על קו המשפט, כאמרו (שם) משפטיך תהום רבה אדם ובהמה תושיע ה'. עכ"ל.

יהי רצון שבזכות לימוד תורת האור החיים הקדוש, נזכה לשנה טובה ומתוקה ונכתב ונחתם לאלתר לחיים טובים ארוכים ולשלום, אמן ואמן.

לכן אנו מבקשים בתפילה 'אבינו מלכנו חטאנו לפניך', שלמרות שאתה 'מלכנו', הרי אתה גם 'אבינו', ולכן יכול אתה לסלוח על חטאינו.

***

אין לאדם 'חיים' אמיתיים בלי עשיית רצון ה'

בפרשת (נצבים ל, ו), נאמר וימל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייה' ומפרש הקדוש שהמילים 'למען חייה' מתייחסים לחיים בעולם הזה, שאין לאדם שום טעם ותכלית אמיתית בחיים בלי לימוד תורה וקיום המצוות ודביקות בה'.

ואם אינו מקיים מצוות ולומד תורה, אז הוא לא נקרא חי, כי הרשעים בחייהם קרויים מתים. ובלשון קודשו של רבינו הקדוש: 'כי מה לאדם חיים, אם לא רצונו יתברך'.

ואפשר להוסיף שלכן בעשרת ימי תשובה מוסיפים ומבקשים בתפילה 'יְכַרְנוּ לַחַיִּים, מְלַךְ חַפְזֵי בְּחַיִּים, וְנִתְּנֵנוּ סֶסֶר חַיִּים, לְמַעַן אֱלֹקִים חַיִּים' כי אנחנו מבקשים על חיים רוחניים שהקדוש ברוך הוא יהיה חפז בחיים כאלו, ונחיה במצוות ומעשים טובים, בשביל לעשות נחת רוח להקדוש ברוך הוא. [ולכן רמז בתחילת הפסוק חודש אלול, א'ת ל'בְּבָרָה וְאֵת ל'בָּב, ראשי תיבות אלול"ל. שזה צריך להיות עיקר התשובה וההכנה בחודש אלול].

***

'הבן יקיר לי אם ילד שעשועים'

בתפילת מוסף של ראש השנה, בתוך פסוקי הזכרונות תיקנו לנו רבותינו ז"ל לומר את הפסוק: **'הבן יקיר לי אֶפְרַיִם אִם יִלֵּד שְׁעִשׂוּעִים פִּי מִדֵּי דְבָרֵי בֶן זָכָר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד עַל פֶּן הָמוּ מֵעֵי לֹו רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נָאִם ה'.**

ומבאר רבינו הקדוש ביאור קדוש ומתוק, שיש בו כוח להליץ עלינו זכות ליום הדין. שואל רבינו הקדוש, יש להבין מדוע נמשלנו דוקא לילד שעשועים, ואיזה מידת הרחמים מיוחדת יש בכך?

ומתיר רבינו הקדוש, שדרך העולם הוא שילדים קטנים גם כשהם מטונפים ומלוכלכים משיירי אוכל או שאר דברים מאוסים, ההורים מחבקים ומנשקים אותם למרות שהילד מלוכלך ומטונף. אך אילו לילד גדול כשהוא מלוכלך לא עושים זאת. לכן קרא לנו השם יתברך 'ילד שעשועים' כילד קטן חביב לאביו ולאמו. לאמר לנו, אף על פי שמלוכלכים אתם בעוונות ופשעים, בכל זאת חביבותכם עדיין לפני. (מאור חיים, תלמיד רבינו).

ובספר ראשון (שה"ש פ"ב) לציון כתב רבינו הקדוש, וזה לשון קודשו: 'הגם שיהיו ישראל עושי הרבה עבירות, כל עוד שהם מובדלים מן האומות ומאמינים בתורה, וטעם מניעתם מעשות הטוב, מצד חסרון ההבנה, הם אהובים בעיני ה'.

***